

שש א ברכה

יוצא לאור ע"י אברכי הכולל שבקהילת "מקור חיים" יע"א
בראשות מו"ר עט"ר הרה"ג רבי יוסף מוגרבי שליט"א

להצלחת דן בן חנה וזוג' עכב"ב - לבריאות שמירה עליונה והרמת קרן המזל וכט"ס לעד אכיר

גליון מס' 387

ערש"ק פרשת "בראשית", כג' בתשרי תשע"ד

שבת מברכי
חודש מרחשון
ר"ת: ביום ששי ושבת
המולד: ליל שבת חודש
בשנה 11 בלילה
30 דקות ושלושה חלקים

תולדות המעשים

ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה. מחזור חדש נפתח בזאת השבת הבאה עלינו לטובה. ספר בראשית - ספר האמונה. כמה דברים נפלאים ורעיונות נשגבים אפשר ללמוד מכל פרשה ופרשה, מכל עניין ועניין ומכל פסוק ופסוק. כמה מידות אצילות והכוונה לחיים יכולים אנו ללמוד מחומש קדוש זה. כאמור על דברים רבים אפשר לדבר ונבחר אחד מהם. בפרשתנו מסופר על הרצח הראשון שהיה בעולם. היה זה על רקע קנאה, שנאה ותחרות. קין לא בחל בשום דרך להרוג את אחיו הבל. אף דאג הוא לקוברו עמוק באדמה ולטשטש עקבות. אך כבר נאמר על הקב"ה ישתבח שמו לעד - אין דבר נסתר מנגד עיניך. הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו פותח בדיבור עם קין, מנסה הוא לדובב אותו שיודה ויתודה... אך קין בשלו. לשאלת הקב"ה: "אי הבל אחיך?", עונה קין בחוצפה: "לא ידעתי, השומר אחי אנוכי?". עתה מגיע התוכחה הקשה של בורא כל העולמות: "ויאמר מה עשית, קול דמי אחיך צועקים אלי מן האדמה". ההמשך ידוע. קין מקבל עונש נורא ואות קלון. ושואלים המפרשים מדוע כתוב: "דמי אחיך", בלשון רבים והרי לכאורה אדם אחד נהרג? כבר רש"י הקדוש זיע"א מפרש במקום: "דמי אחיך - דמו ודם זרעיתיו". עכ"ל. והדבר מפחיד למתבונן. קין לא נתבע רק על שהרג את הבל אחיו. כל ילדיו וצאצאיו שהיו אמורים לצאת מהבל, גם הם על כף העברות של קין. מעלה עליו הכתוב כאילו הרגם, כאילו רצחם נפש. וברשותכם נספר סיפור. רבי שלום שבדרון זצ"ל סיפר מעשה שקרה עם החפץ חיים. והמעשה שהיה כך היה. אדם שהיה גבאי צדקה בעיירה אחת, איש נכבד בעל בעמיו, בא פעם לראדן להקביל פניו של מאורם של ישראל רבי ישראל מאיר הכהן זצ"ל בעל החפץ חיים. כשנכנס בדחילו ורחימו אל הקודש פנימה, אמר לו החפץ חיים בזעף: אינני רוצה להביט אל מראך כלל! לך מביתו! וכך גרשו בבושת פנים. היהודי הלז נבהל לשמע הדברים, וכמובן שלא הבין מה רוצה ממנו החפץ חיים. ניגש אליו ושאלו: רבי מה עשית, למה אתם כל כך מרחיקים אותי? השיב לו החפץ חיים על אתר - כי אתה אשם ששלושה מליון יהודים נתנקים, נאנקים ומובלים לכפירה תחת שלטון הבולשביקים. וכל שאר הצרות הרעות והגדולות - אתה אשם בכל זה! חיל ורעדה אחזו ביהודי הלז בשומעו האשמה הנוראה היוצאת מפי הכהן הגדול. תמה ואמר: מה עשיתי והרי גם אני בוכה על מצב זה כל הימים. נענה החפץ חיים ואמר: אומנם עכשיו אתה בוכה אך מה עשית בעבר? תרענן זכרוך. לפני שנים רבות היית הגבאי של תלמוד תורה בעיירה פלונית, והיה שם ילד יתום מאביו. הוא היה שובב נורא עד שלא יכלו לסבול את הצרות שעשה לכולם. וכשפקעה הסבלנות שלכם, שקלתם והכרעתם להרחיקו. כך הייתה תלויה ההכרעה, ואתה הוא זה שפסקת שיגרשו אותו מהת"ת. אימו במר לה, לקחה אותו לבית ספר של גויים ונעשה ממנו לא אחר מליאון טרוצקי שנהיה אחר כך המנהיג של הבולשביקים, עוכם של ישראל! ועתה, סיים החפץ חיים את הסברו: איני רוצה לראותך, תלך מביתו. ע"כ. אחים ואחיות יקרים אם במידה רעה, אם במידת פורענות כך, במידה טובה על אחת כמה וכמה. כמה כל פעולה טובה ומעשה חסד, עזרה לשני והרעפת אהבה, מילה טובה ויד תומכת יכולים להועיל ולעזור, לדורות למרחקים בלי קץ וגבול...

"האמונה!"

זוכים אנו לפתוח שוב ולהגות בתורה הקדושה החל מפרשת בראשית! המהירות בה השנה חלפה פשוט מדהימה, והאמת שכל חייו של האדם, גם אם זוכה הוא "לעד מאה ועשרים שנה", עוברים וחולפים חיש מהרה. לאחר שהקב"ה ברא עולמו בשישה, כאשר ביום השישי נברא האדם - נור הבריאה, פנה אליו בורא כל העולמות בתחינה ובקשה: "כל מה שבראתי בשבילך בראתי. תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי!". בכוח כל יהודי ויהודי לבנות עולמות או חלילה להחריבם, אם זוכה ובוחר בטוב, מאמין בה' יתברך ובמצוותיו ומקיים אזי זוכה האדם להיות שותף למעשה בראשית ולקיום כל מעשי הבריאה דבר שלא נתפס בשכל אנושי! מסופר על רבינו החפץ חיים זצ"ל שהיה בכל יום הוגה במשך דקות מספר בפרשת בראשית - להתחזק באמונה תמימה, ברה וזכה בה' יתברך! יהודי שהולך עם אמונה זוכה לעבור את "מערבולת" החיים והזרמים הסוחפים בצוק העיתים, על הצד הטוב ביותר, לעולם הוא לא לבד, יש אבא גדול שמוליך אותו ושכל העת עוזרו ומסייעו, ובפרט במלחמה הגדולה, המלחמה נגד היצר הרע וחיילותיו שכבר העידו חז"ל הקדושים: "שולול הקב"ה עוזרו אינו יכול לה". אולם אם היהודי פונה אליו ומבקש סעד וסיוע במלחמה "העקובה מדם", נגד מלאך מאש שבכל העת זומם ומשתוקק "אימתי יגיע זה לידי ויתפסנו ברישתי", הקב"ה דואג מיד "באופן אישי" לסלק כל מריעים ומפרעים, ופותח בפני האדם שערים שלמים. נפנה לה' יתברך שיוצנו להתחיל ולסיים את תורתנו הקדושה, התורה שבכתב והתורה שבעל פה, ולזכות להיות עבדי השם אמיתיים, עושים רצונו יתברך כל הימים!

זמני כניסת שבת וציאת השבת

לרכנו תם	וציאת השבת	כניסת השבת	ת"א
19:41	19:06	18:09	ת"א
19:39	19:04	17:54	י-ם
19:40	19:05	18:00	חיפה
19:41	19:06	18:11	כ"ש

מטעמים לשבת

”בראשית” (א,א)

”בראשית”, הרי זו התחלה. אבל התורה מתחילה את סיפור הבריאה באות ב’, הרומזת שאין זו התחלה, שהרי לפניו באה האות א’. אמר רבינו האר”י הקדוש זצ”ל ב”ליקוטי תורה”: אומנם נכון הדבר שכאן מתחיל ראשית סיפור הבריאה הגשמית, אבל יש לנו לדעת לפניו עולמות רוחניים. עולם האצילות, הוא ההתחלה והאל”ף. ממנו השתלשלה ונוצרה הבריאה, שבאות ב”ת. וכל מעשה שלנו בעולם הגשמי, משפיע על שורשי הבריאה הרוחניים שבעולם האצילות!

(מעין השבוע)

”ויאמר ה’ אל קין למה זורה לך... ואם לא תיטיב לפתוז זוטאת רובץ” (ד,ו-ז)

מובא בשם הגר”א זצ”ל: אמר השם יתברך לקין: למה חרה לך? אין היצר הרע אורב אלא על פתחך שלך! משאתה פותח לו פתח בהתשלוחך, בקרירותך ובספקנותך - מיד הריהו מופיע ובא, בבחינת ”פירצה קוראת לגנב”, והוא מביא אותך לידי המעשים הגרועים ביותר, ואפילו לידי רציחה. השתדל נא שלא להראות לו פתח פתוח, כי אז תיווכח לראות שאין לו כל שליטה עליך, אלא להיפך ”ואתה תמשול בו”.

(מענה של תורה)

”ויטע ה’ אלהים גן בעדן מקדם” (ב,ז)

שאל הגמון אחד: תמה אני עליכם יהודים שאתם אומרים בברכת הנישואין: ”שמח תשמח רעים אהובים כשמחך יצירך בגן עדן מקדם”, וכי שם הייתם וראיתם כי אומנם שמח אדם עם חוה אשתו כל כך? אמרו לו: משם ראינו! כך אנו מברכים את זוג המתחתנים, כשם שאדם הראשון בודאי היה שמח בחלקו ולא נתן עיניו ולבו באחרת, שהרי חוה יחידה היתה בכל העולם כולו, כך אנו מאחלים לחתן ולכלה שיראו כל אחד ואחת מהם, זה את זה וזו את זה, כאילו יחידים הם בעולם...

(תורת הפרשה)

מוקנים אתבונן - סיפורי צדיקים

והכה אותה במטה... והיא נוהמת. ויוסף להכותה להוציאה מבית הכנסת. ובאותה שעה בא הממונה עליה, ועימו מעבדי המלך להוליכה אל המלך, שרצה ליתנה במתנה לשר גדול אחד שהיה נוסע דרך עיר באותה שעה, וכשלא מצאה בחצרה התחילו לחפש אחריה עד ששמעו נהמתה ממכות הרב שהיה מכה אותה, אז הלכו אחרי הקול. המו ראו גם תמהו, ותפסוה והוליכוה... ואז נודעה קדושת הרב זיע”א גם לעיני הגויים...”

רבינו חיים בן עטר זצ”ל, ”האור החיים” הקדוש. עשה תורתו קבע ומלאכתו - מלאכת שזירת חוטי זהב וכסף בבגדי יקר - עראי. פעם עמד מושל סאלק, עירו של ה”האור החיים” הקדוש, להשיא את בתו. תפרו בני ביתו בגדי יקר, ושלחו אל רבינו שישזור בהם חוטי זהב כאומנותו. אמר להם: ”בכל חודש אני עובד למחיתתי, ומקדיש את שאר החודש לתורה. החודש הרווחתי כבר די, שובו ובואו בחודש הבא”. אמרו לו: ”אבל החתונה עומדת להערך בחודש זה!”. משך בכתפיו ושב לתלמודו. שמע המושל וגאה בו חרונו. מיד צוה להרעיב את האריות שבחצרו ושלח להודיע לרבינו שאם לא יגש מיד למלאכה ישליכוהו לגוב האריות. התעלם מפנייתם והמשיך בתלמודו. חזקה עליהם מצוות המושל. אחזו בו, הביאוהו לגוב האריות והשליכוהו לתוכו. ישב רבינו בקרב האריות שהתכנסו סביבו בחצי גורן עגולה, והחלו מזמר פירקי תהילים בקול ערב כשהאריות מסכימים לזמרתו. באו והודיעו למושל, ובא לראות במו עיניו בפלא המרעיש. כשראה, הורה להעלות את רבינו מן הבור וביקש שליחת איש אלוקים וחילה פניו במתנות רבות. כך התקיים ברבינו הפסוק האמור בפרשתנו ”ומוראכם וחיתכם יהיה על כל חית הארץ”, וכפי שהורונו חז”ל שכל מי שצלם אלוקים שורה עליו בשלמותו, מוטלת יראתו על החיות, ואין חיה שולטת באדם עד שנדמה לה כבהמה” באובדן צלם האלוקים שבו!

(מעין השבוע)

בפרשתנו נאמר: ”ומוראכם וחיתכם יתן ה’ על כל חית הארץ”, בתנאי שתהיו ניחונים בצלם אלוקים. ובהקשר זה נספר מעשה: בעיר מכנאס ישנו מבוי סתום הנקרא ”מבוי אל - עטר” על שם הנגיד רבי משה בן עטר, ובמבוי נמצא בית כנסת שבנה הנגיד בסביבת שנת ת”מ (1680). לבית כנסת זה נקשר מעשה נפלא, כפי שמספר **מהר”י משאש זצ”ל** (אוצר המכתבים ח”א): ”... ושם יש בית כנסת לימין הנכנס למבוי, אורכה יותר על רוחבה. יש בה שני היכלות. אחד באמצע, במערבה, ואחד בעלית קיר שבצפונה. וסיפר לי זקן אחד ששמע מאבותיו, שבנה אותה הנגיד כמהר”ר משה בן עטר ז”ל זה יותר ממאתים שנה. בית הכנסת הזה קרוי בזמן קדום של שם הנגיד רבי משה בן עטר הנ”ל, ועתה הוא נקרא בפי הכל על שם הגאון המפורסם **שמואל ואעיש זיע”א**, נתבש”מ שנת תקע”ח לפ”ק. ושמעתי מכמה זקנים, שבזמן הרה”ג במוהר”ר **שמואל ואעיש זצ”ל**, צדו הערבים מהיער לביאה אחת חיה, והביאוה דורון למלך. והכניסה לגן אחד ברחוב הישמעאלים, וקשר אותה בצוארה בשלשלאות של ברזל, ומינה עליה ערבי אחד להאכילה ולהשקותה. יום אחד ברחו והזיקה הרבה ישמעאלים. ואז גזר המלך על היהודים לתת לו חצר אחת ברחוב היהודים, בחושבו שאף אם תצא ותזיק, תזיק רק ליהודים, ומה בכך. והוציאו היהודים הרבה שוחד על זה, ולא הועילו. ונתנו לו חצר אחת, היינו הראשונה לימין הנכנס למבוי אל - עטר, שעדיין נקרא ”דאר אלבייא”, דהיינו חצר הלבאיאה, על שם המעשה. והביאו אותה שם, וקשרו אותה בשלשלאות של ברזל, והערבי הממונה היה בא בוקר וערב לתת לה מחסורה. ערב אחד הניח הדלת פתוחה בשוגג או במזיד, ובאשמורת הבוקר בעוד לילה ניתקה עוד פעם השלשלת ויצאה לחוץ. ומפני שכל החצרות היו סגורות, לא מצאה מקום להכנס, והיתה משוטטת עד שהגיעה לבית כנסת של הרב הנזכר, שהיה פתוח. והיה הרב הקדוש רבי שמואל ואעיש קורא שם כדרכו בכל יום בקשות על הבוקר... והתחילה לנהום עליו. והוא לא ידע שהיא הלבאיאה, רק חשב שהוא כלב,

והייתם לי סגולה

סגולה לפרנסה לומר בכל יום פסוק: ”מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך”, ויאמר פסוק זה עשר פעמים בבוקר ועשר פעמים בערב.

סגולה לפרנסה לספר בכל מוצאי שבת קודש איזה סיפור מהבעל שם טוב זצ”ל, והוא סגולה גדולה לפרנסה.

(סגולות ותפילות)

מדברי ראש הישיבה הרב ר' יוסף מוגרבי שליט"א

הזיכור הבנים

ילדים מרביצים! מה עושים?

בספר בני חביבי הביא, שכלל הזהב במריבות בין ילדים הוא: "אל תתערבו!", זו המריבה שלהם וזה העסק שלהם, ועליכם להשאר מחוץ לתמונה. אם תתערבו, עלולים להאשים אתכם בנקיטת עמדה כלפי אחד מהצדדים, וכך, לא תסייעו במאום בהתערבותכם. אם אתם רוצים לנזוף בהם על-כך שהם מתקוטטים, המתינו עד שיירגעו הרוחות. הילדים לא יקשיבו לכם באמצע מריבה. מאוחר יותר, תוכלו להסביר להם מה לא בסדר במריבות. אפילו כאשר הם מכים זה את זה, כל עוד איש אינו נפגע, הדבר עדיין נחשב כנורמלי. כמובן, שאין תועלת לצוות עליהם לא להרביץ. הם ישכחו מה אמרתם ברגע שתפסיקו לדבר. הרבה יותר נכון למצוא דרכים כיצד לחזק רגשי אחווה וידידות בין האחים. אפשר לעודד אותם להתחרות ביניהם במעשה חסד, או להציע פרס למי שמוותר. כשיודעים שאפשר להרוויח, קל יותר להתגבר. והביא שם: אם אחת סיפרה כיצד בן השכנים דחף באלימות את בנה והפילו ארצה. כאשר נזפה בשכנתה על-כך שהיא לא מחנכת את בנה, ענתה לה השכנה: "שאלתי רב, והוא אמר לי לא 'לעשות עסק' מהתוקפנות שלו". אינני יודע מי הוא הרב שאמר דבר כזה, אך אין ספק שהוא לא התכוון שמותר לילד לפגוע בילדים אחרים. אתם יכולים לחנך את ילדיכם לפי ראות עיניכם, אך אסור לכם להרשות להם לפגוע בילדים אחרים. אין לילדיכם כל זכות להרביץ למישהו, ולא משנה כמה הם תוקפניים. יש להבהיר זאת בתקיפות רבה. אסור להם, בשום פנים ואופן, לפגוע בילדים אחרים ולהזיק להם. ושמעתי מגדולים (כ"ק מרן אדמו"ר מנדבורנה שליט"א, כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א, הגר"י זילברשטיין שליט"א ועוד) שצריך מקטנות לשנן לילדים, שהמרים יד על חבירו... ולהסביר ולמנוע, אך לא לוותר בשום אופן ויפה שעה אחת קודם... ועם תפילות יש סיכוי לראות בטוב.

שלום בית

הוא עצבני? היא עצבנית? מתפרצים מהר בידי? יש סיבה!

רועה נאמן לעדתו היה רבי ישעיהו ברדקי, ראש העדה האשכנזית בירושלים. הוא נשא על שיכמו את סיבלם ודאג לטובתם ויצג את העדה לפני השלטונות. ליבו היה ער לכל צר ומצוק, והתאמץ לעזור לכל מר נפש וקשה יום. פעם בערב שבת קודש נכנס אליו עני וגילה לו, כי בביתו אין לחם לשבת. רבי ישעיה רצה לעזור לעני, אך כסף מזומן לא היה בידו. נטל פמוט אחד ונתנו לעני במתנה, ואמר לו שימכרנו ובדמיו יקנה צרכי שבת. כעבור שבועות מספר שוב נכנס אותו עני עם אותה בקשה, נטל רבי ישעיהו את הפמוט השני ונתנו לו. לא ארכו הימים ואותו עני שוב מתדפק על פתחו. רבי ישעיה שלא היה ביכולתו לעזור לו, נטל את ה"שטריימל" שלו ונתן ליהודי שימכרהו ויתפרנס ממנו. אותו עני מר נפש, לקח את השטריימל וחבט בפניו של רבי ישעיה, והתפרץ בחירופים על מה שאינו עוזר לו בכסף מזומן. הפטיר רבי ישעיה: אם יהודי מתפרץ בצורה קשה כזו, מי יודע עד היכן צרותיו וכאביו מגיעים, ומה גודל יגונו וסיבלו אם איבד כבר את שווי משקלו. לא התמהמה הרבה, פנה אל העני: בוא עימי מיד ונגייס לך עוד עזרה. וכך סיבב איתו רבי ישעיה על הפתחים עד שקיבל עזרה הגונה. פעמים רבות הבעל חוזר מהכולל או העבודה והאישה מקבלת פניו בקיטון של רותחים ופעמים היא מקבלת את פניו בחיוך לבבי והוא... בר מינן. צריכים לדעת לדון לכף זכות, יש סיבה. לפני שמחזירים מנה אפיים נא לברר מה מציק? מה כואב? נחסוך הרבה יגון ואנחה ונשיג ששון ושמחה. בהצלחה.

אמרי עפר

- * הרה"ק רבי משה ליב מסאסוב זצ"ל אומר: אהבת חברים אמיתית היא: להרגיש מה שחסר לחברו.
- * הרה"ק רבי שלמה אבן גבירול זצ"ל אומר: תחילת הצניעות - הקבלת פני האוהב, השניה - להראות אהבתו, השלישית - לעשות חפציו, והרביעית - להשתתף עימו בצרותיו.
- * הרה"ק רבי שלמה אבן גבירול זצ"ל אומר: החברים שלוש כיתות: מהם כמזון שלא תוכל לעמוד בלעדיו, מהם כרפואה אשר אתה צריך לעיתים, ומהם כמחלה אשר אינך צריך לעולם.
- * מאמר החכם אומר: טרם שתבחר אוהב, בתנהו ונסתו, ואחר הנסיון - בכל לב תאהבהו.

(פתגמים נבחרים)

ועל כן יאמרו המושלים-משל ונמשל

הכסף מתחת ידו ויתנו לבנך... דווקא עכשיו אתה חפץ לשלוח?!
אכן כן - ענה העשיר - אני מעוניין לשלוח את הכסף לבני דווקא עם הקמצן הזה, כי הלה יעכב את הכסף אצלו ויתן לבני ממון טיפין טיפין, כך שבני לא יוכל לבזבז את הכסף כולו באחת כדרך הנערים... לא כן הדבר עם אשלח ביד האישי הישר, יודע אני שזה ימהר ויתן את הכסף, וכאשר יקבל בני את הממון ללא כל טורח, ימהר ויבזבז אותו ועד מהרה לא יותיר ממנו מאומה... כך הוא גם הנמשל. בידוע שכל מלאך ובריה ממונים להריק אלינו את שפע הברכה שמשפיע עלינו הבורא יתברך בטובו, אולם תחילה מקבלים את השפע ברואי מעלה ורק אחר כך משילים את הברכה על העולם השפל והנוכחי. מדוע? לו היה הבורא יתברך מריק עלינו את כל השפע והטוב ללא כל עיכוב, יבואו בני אדם לזלזל ברוב הטוב הניתן להם, משום כך היתה עצתו לשלוח את הטובה לעולם באמצעות צבא עושי דברו, תחילה מקבלים את השפע ברואי מעלה ורק אחר כך משילים את הברכה אלינו. כך לומדים בני האדם להכיר בטובה ולהעריכה כראוי.

(משלי המגיד מדובנא)

"בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ" (א,א)
לעשיר אחד היה בן בארץ רחוקה שם למד אומנות ושאר חוכמות. בכל עת היה האב מתעניין בשלומו של בנו החביב ותמיד שאל ותר אחר מאן דהוא הנוסע אל אותה ארץ כי חפץ לשלוח לבנו ממון למחייתו. יום אחד הגיע אל העשיר ידיד שסיפר בהתרגשות: יודע אתה, פלוני נוסע אל המקום בו שוהה בנך. פלוני זה הוא איש ישר דרך ונקי כפיים על כן אין לך כל חשש לשלוח איתו סכום כסף נכבד. הלה בוודאי יעשה את שליחותו נאמנה. שתק העשיר ולא הגיב מאומה. כעבור זמן לא רב כאשר נפגש העשיר עם ידידו, שב הלה וסיפר כי הפעם נוסע איש אחר אל אותה ארץ, אולם הפעם מדובר היה באיש קמצן ובעל עין רעה שמחמד ממון אחרים... היכן הוא האישי? נזעק העשיר, ומתי הוא נוסע? אני חפץ לשלוח עימו סכום כסף נכבד לבני! מתפלא אני עליך - אמר הידיד - לפני זמן לא רב כאשר הצעתי לך לשלוח סכום כסף עם הישר שבאדם, נראה היה כאילו אין זה מעניין אותך כלל, ואילו עכשיו כאשר נוסע איש רע עין, אשר מי יודע כמה זמן יעבור עד שיוציא הלה את

אל תיקרי הליכות אלא הלכות

- ✓ מצות עשה מן התורה לקדש את השבת בדברים, שנאמר: זכור את יום השבת לקדשו, כלומר זכרהו זכירת שבח וקידוש. וצריך לזכרו בכניסתו וביציאתו. בכניסתו - בקידוש היום, וביציאתו - בהבדלה. ויש חולקים וסוברים שהבדלה היא מדרבנן, ואם הבדיל בתפילה, לדעת כולם הבדלה על הכוס היא מדרבנן.
- ✓ אסור לטעום שום מאכל או לשתות שום משקה לפני ההבדלה, אבל מים מותר מצד הדין לשתות, ועל פי האר"י ז"ל אין לשתות אפילו מים לפני הבדלה ובפרט בבין השמשות. והאיסור לאכול ולשתות לפני ההבדלה הוא גם לנשים. ואם הבדיל על הכוס, מותר לאכול ולשתות, אף על פי שעדיין לא הבדיל בתפילה.
- ✓ אסור לעשות שום מלאכה לפני הבדלה. ואם הבדיל בתפילה - מותר לעשות מלאכה, אך על פי שעדיין לא הבדיל על הכוס. ואם צריך לעשות מלאכה לפני שהבדיל בתפילה, אומר "ברוך המבדיל בין קודש לחול" בלי שם ומלכות ועושה מלאכה. וכן נשים שאינן מבדילות בתפילה (שרוב הנשים לא נהגו להתפלל במוצאי שבת, משנ"ב), יש ללמדן שיאמרו "ברוך המבדיל בין קודש לחול" לפני שיעשו מלאכה. ומכל מקום מחוייבות הן אחר כך לשמוע הבדלה מהאנשים כתקנת חכמינו ז"ל.
- ✓ סדר ההבדלה: יין, בשמים, נר, הבדלה, וסימנים יבנ"ה, וצריך לזוהר שלא יהא הכוס פגום. דהיינו שאם שתה אחד מן היין מתחילה - נפגם להבדלה. אבל יכול לתקן כוס פגום על ידי שיוסיף מעט יין או מים, ובשעת הדחק שאין לו יין אחר, יכול להבדיל על כוס פגום.
- ✓ צריך לזוהר בכוס הבדלה בכל הדברים שצריך לזוהר בכוס של קידוש, וטוב שלא להטיל מים בכוס של הבדלה. ואם יש לו פחות מרביעית יין וצריך להטיל בו מים להשלימו לרביעית - מותר להוסיף מים, ולא יבטל את ההבדלה עבור זה.
- ✓ מי שלא יכול לשתות יין, או שאין לו יין ולא שכר, רשאי להבדיל על בירה לבנה כיון שהיא מרווה ומשכרת, ובלבד שישתה המבדיל או אחד השומעים רביעית, שאם ישתה רק מלא לוגמיו נכנס בספק אם יברך הרכה אחרונה (כמבואר בשולחן ערוך סימן ק"צ סעיף ג'), וכל זה דוקא בבירה לבנה שהיא מרווה ומשכרת וכנ"ל, אבל אין להבדיל על בירה שחורה לא לאשכנזים ולא לספרדים.
- ✓ צריך לשבת בשעת ההבדלה במוצאי שבת ובמוצאי יום טוב, בין המבדיל ובין השומעים.
- ✓ השומעים הבדלה מהשליח ציבור ורוצים לצאת ידי חובה, יתנו עיניהם בכוס בשעת הברכה, ולא יזוזו ממקומם עד שיגמור את כל ברכת ההבדלה, ואל כאותם אנשים אשר דרכם להשמיט אנה ואנה שפונים ללכת ולצאת, או פונים לחפש את בניהם או חבריהם ללכת עמהם, ונמצא שמסירים דעתם מעיקר ברכת ההבדלה שאין שומעים את כולה.
- ✓ נהגו לומר לפני ההבדלה הנה אל ישועתי וגו', כוס ישועות אשא וגו', ליהודים היתה אורה וגו' לסימן טוב. ויש מוסיפים עוד פסוקים, והספרדים מתחילים בפסוק (ישעיה מא, כז): "ראשון לציון הנה הנם" וגו', (ולא אומרים פסוק הנה אל ישועתי), ומוסיפים עוד פסוקים.

(השבת והלכותיה)